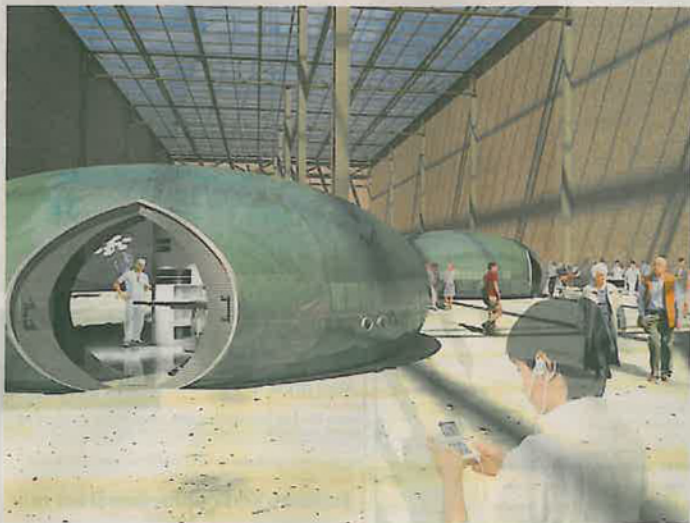

Het nieuwe opereren

GEZONDHEID

Veel ziekenhuizen staan aan de vooravond van nieuwbouw van hun operatiekamers. Het Universitair Medisch Centrum Groningen liet zeven teams van ontwerpers en dokters vrijuit filosoferen over de meest fascinerende plek in het ziekenhuis. Op naar een aangename en gezellige ok.

Door Arend van Wijngaarden

Opblaasbaar snijden

Wordt het een draagbare, opblaasbare operatiekamer? Of misschien een extreem schone, kale ruimte of juist een gezellige kamer met planten, water en bosgeluiden? Of wordt het een groot centraal operatiekamercomplex midden in het hospitaal? Zeven teams van ontwerpers, chirurgen, anesthesisten en ok-verpleegkundigen bogen zich afgelopen najaar twee weken lang in workshops over de vraag hoe de operatiekamer van de toekomst eruit kan zien.

Het Universitair Medisch Centrum Groningen moet binnenkort zijn alweer dertig jaar oude ok-complex moderniseren. Het bestuur haalde daarom een aantal deskundigen, architecten en ontwerpers van buiten het ziekenhuis bij elkaar om vrijuit te filosoferen. Partijen zoals instituut TNO, architectencollectief Platform Gras, landelijke ziekenhuisprofessionals en technici brainstormden met de dokters en verpleegkundigen. Dat leidde tot een boek *Vensters Open* dat gisteren is gepresenteerd.

De operatiekamer is een van de meest fascinerende plekken in het ziekenhuis, merkt bestuurder Frans Jaspers op in het voorwoord. Een ruimte vol apparatuur, strak ingedeeld volgens strenge hygiënische voorschriften, met luchtzuivering, beeldschermen en ramen voor toeschouwers, zoals studenten. In de ok verandert de komende jaren veel. Robotchirurgen doen hun intrede, er komt steeds meer apparatuur voor kijkoperaties, computernavigatie en draadloze communicatie. De kijf op zorg verandert ook; de chirurg opereert niet solo, maar met een geheel multidisciplinair team om zich heen.

Door wetenschappelijk onderzoek wordt er ook steeds meer bekend over het belang van hygiënisch werken. Nederlandse operatiekamers zijn in vergelijking met veel andere landen streng geïsoleerd met goede luchtzuivering. Maar het blijkt dat extreme luchtbezuiging helemaal niet zo veel effect heeft op ontstekingen. Bij kunstheupen of -knieën leidt wat vuiligheid nogal eens tot ernstige infecties, maar bij veel andere operaties is dat veel minder het geval.

Heel goed handen wassen blijkt belangrijker dan schone lucht. In principe zou het dus mogelijk moeten zijn om met goed gewassen handen en met de vensters open op de keukentafel te opereren, zonder dat het aantal wondinfecties toeneemt, zegt Jaspers. Niet dat het daar

echt van komt, het zijn slechts ideeën 'om de opgave scherp te stellen'.

Zo hoeft in de toekomst niet iedere operatiekamer hetzelfde te zijn. Er komen extreem goed geïsoleerde ok's voor operaties met veel risico's, en veel simpeler varianten voor de minder riskante ingrepen. Voor tal van operaties is steeds meer gespecialiseerde apparatuur nodig, maar die hoeft niet in elke ok te staan.

De teams kwamen met zeven globale ontwerpen. De opblaasbare operatiekamer, bijvoorbeeld. Een soort ballon met schone lucht van binnen en een draagbare operatie-tafel. Kan worden ingezet waar en wanneer je maar wilt. Of de decentrale ok, voor de eenvoudigere ingrepen. Die kan desgewenst in de bibliotheek van Winsum of in de Euroborg. Een ander team boog zich over één groot centraal ok-complex in het UMCG, met alle gangen, bijkamertjes, opslagruimte en luchtzuivering erop en eraan.

Het is ook de vraag waar die ok's moeten komen. Net als nu midden in het ziekenhuis, zonder buitenlicht? Of centraal boven de hoofdingang met hoge ramen op het Noorden? Misschien wel net als in de begintijd van de ziekenhuisgeschiedenis, gewoon op de verpleegafdelingen tussen de andere patiënten in?

De moderne ok moet vooral ook een prettige omgeving zijn, voor patiënt én medewerkers. Als chirurgen negen uur achter elkaar moeten opereren, heeft ook de patiënt er belang bij dat die dokter tussendoor goed kan uitrusten. En hoe prettiger de patiënt zich voelt, hoe sneller hij geneest. Een ok met een natuurlijke omgeving, met vogeltjesgeluiden, watervalletjes en frisse buitenlucht, wie wil daar niet onder het mes?

Manifest

Het UMCG en TNO hebben het *Manifest voor de OK van de Toekomst* opgesteld. De operatiekamer lijdt onder nodeloos complicerende dogma's, stellen ze. Jarenlang is alleen gekeken naar techniek, zoals luchtbehandeling, en naar ict. Terwijl teamwork en discipline veel belangrijker zijn voor de patiëntveiligheid. De Nederlandse Federatie van Universitaire Medische Centra, het Stimuleringsfonds voor Architectuur en het College voor Rijksadviseurs hebben het manifest ondertekend.

Met de klok mee: de opblaasbare operatiekamer, de decentrale ok in de bibliotheek van Winsum, een ok op het dak van het UMCG, eentje in het plantsoen, een ok in natuurlijke omgeving, een ok in de Euroborg, een aantal glazen ok's op het UMCG-dak en hangende ok's in de Fonteinpatio.

Foto's: UMCG

